

Procesy gromadzenia majątku (akumulacja) są jednymi z wyznaczników procesów rozwojowych rolnictwa. Odnosi się ona do procesu odkładania wytworzonych w tym sektorze dochodów, czy innych efektów produkcyjnych w celu zachowania ciągłości funkcjonowania gospodarstwa rolnego, a przede wszystkim finansowania inwestycji. W uproszczeniu procesy gromadzenia majątku (akumulacji) można określić poprzez obszar zależności: produkcja rolna – koszty - dochody – inwestycje - akumulacja, z których wynikają konsekwencje dla struktur wytwórczych, przeobrażeń rolnictwa, w tym jego rozwoju. Istnieje także inny kanał kreacji akumulacji: subsydia do dochodów rolniczych – wzrost cen zasobów (ziemi). Pojawia się więc pytanie o wpływ dochodów, jak i subsydiów na procesy akumulacji gospodarstw rolnych.

W konsekwencji procesów akumulacji wzrasta wartość zasobów produkcyjnych: kapitału i ziemi oraz z reguły stymuluje to wzrost wydajności pracy. Można stwierdzić, że obecnie zbyt bardzo eksponuje się ocenę sytuacji gospodarstw rolnych przez pryzmat dochodów. Tymczasem należy w większym zakresie zwrócić uwagę na aspekt zasobowy. Chodzi tu o ocenę procesu gromadzenia majątku (akumulacji). Powstaje przykładowo pytanie badawcze: czy przypadki osiągnięcia ujemnych dochodów rolniczych czy też dochodów niższych aniżeli wartość subsydiów w gospodarstwach rolnych (np. w niektórych krajach UE), o wysokim poziomie specjalizacji, skali produkcji, produktywności zasobów, w warunkach dodatniej akumulacji świadczą negatywnie o sytuacji ekonomicznej? Dlatego sytuacji ekonomicznej gospodarstw rolnych nie należy oceniać w oderwaniu od procesów akumulacji ze względu na różne cele funkcjonowania gospodarstw rolnych (m.in. osiągnięcie dochodów, ale także gromadzenie majątku, kontynuacja działalności rolniczej).

Głównym celem projektu jest **rozpoznanie współzależności pomiędzy majątkiem a dochodami w gospodarstwach rolnych w Polsce na tle krajów UE z uwzględnieniem paradygmatu rolnictwa zrównoważonego**. Chodzi tu także o odpowiedź na pytanie jakie powinny być relacje pomiędzy dochodami, a majątkiem aby miał miejsce rozwój zrównoważony. Obecnie kwestia paradygmatu rozwoju zrównoważonego w rolnictwie nabiera coraz większego znaczenia, zarówno w wymiarze naukowym, jak i praktycznym. Na potrzeby grantu przyjęto, że rozwój zrównoważony odnosi się do kontekstu środowiskowego (emisja gazów cieplarnianych, udział zbóż w strukturze zasiewów, obsada zwierząt), ale także ekonomicznego (paritet dochodów w odniesieniu do wynagrodzeń pracowniczych). Zweryfikowana hipoteza: wyższa skala produkcji rolnej zwiększa znaczenie akumulacji (zmiany wartości majątku) względem dochodów w funkcjonowaniu gospodarstw rolnych.

O wyborze podjętej tematyki skłoniły także autora odniesienia do doświadczeń innych krajów UE w zakresie kształtowania badanych relacji. Pytaniem wciąż pozostaje kwestia: czy osiągnięcie względnie wysokiego poziomu rozwoju rolnictwa umożliwia samoistne (tj. bez wsparcia instrumentami polityki rolnej) osiągnięcie akumulacji i dochodów? Jest to istotne w kontekście toczącej się dyskusji odnośnie dalszych zmian WPR UE w kierunku ograniczenia jej budżetu, modyfikacji istniejącego systemu wsparcia w kierunku efektywniejszego wykorzystania pomocy publicznej, jak również uwzględnienia kontekstu rozwoju zrównoważonego (głównie w sensie środowiskowym, kreacji dóbr publicznych). Inne pytanie, które pojawia się, dotyczy tego kiedy zwiększenie dochodów i akumulacji w gospodarstwach rolnych wpływa negatywnie na środowisko? Można sądzić, że ma to miejsce w przypadku najmniejszych i większych gospodarstw rolnych. Stąd uzupełnienie analizy tych procesów w Polsce o te kwestie, jak również doświadczenia innych krajów UE, może w zamierzeniu autora stanowić oryginalny wkład w rozwój nauk ekonomicznych w specjalności ekonomia rolna, jak również lepiej zrozumieć funkcjonowanie mechanizmów rozwojowych w rolnictwie.

Badania oparte będą na dedukcyjnym sposobie rozumowania zweryfikowane podejściem indukcyjnym. Dlatego przedstawione zostaną badania literaturowe, wsparte wynikami ocen empirycznych, które pochodzą z baz FADN, Eurostat. Badania w zamierzeniu autora zostaną podzielone na dwa etapy. W pierwszym zostanie rozpoznana dynamika procesów gromadzenia majątku (akumulacji) i dochodów w gospodarstwach rolnych z uwzględnieniem krajów, wielkości ekonomicznej, typów produkcyjnych gospodarstw rolnych, jak również związki dochodów rolniczych z akumulacją. Ponadto zbadany zostanie kontekst środowiskowy towarzyszący procesom akumulacji. Drugi etap dotyczyć będzie identyfikacji czynników kształtujących związki akumulacji i dochodów w rolnictwie jak również identyfikacji miejsca dochodów i akumulacji w hierarchii celów gospodarstwa rolnego.

Wymiernym efektem przeprowadzonych badań będzie seria artykułów w czasopismach naukowych (minimum 7) w języku polskim i angielskim, udział z referatami na konferencjach ogólnopolskich i zagranicznych. Wyniki wykorzystane zostaną także na dalszym etapie w pracach awansowych wykonawcy tematu. Rezultatem badań będzie również upowszechnienie w procesie dydaktycznym stworzonego w ramach projektu warsztatu badawczego odnośnie pomiaru procesów akumulacji.